

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 238/2011-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. M., B., zastúpeného advokátkou JUDr. I. D., B., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň zaručeného v čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na vzdelanie zaručeného v čl. 42 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. apríla 2011 doručená sťažnosť Ing. M. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“), základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy, základného práva na vzdelanie zaručeného v čl. 42 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 86/2009 rozhodoval o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) č. k. 24 C 202/2008-61 z 1. decembra 2008, ktorým tento zaviazal sťažovateľa prispievať na výživu svojej manželky M. M. (ďalej len „navrhovateľka“) sumou 5 000 Sk mesačne, počnúc dňom 11. júla 2008 vždy do desiateho dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľky. Zročné výživné za obdobie od 11. júla 2008 do 1. decembra 2008 v sume 23 671 Sk bol sťažovateľ povinný zaplatiť formou mesačných splátok po 2 000 Sk spolu s bežným výživným pod hrozbou straty výhody splátok. Zároveň bol sťažovateľ zviazaný na zaplatenie súdneho poplatku v jeho pomernej časti v sume 3 600 Sk na účet okresného súdu. Rozsudkom č. k. 5 Co 86/2009-138 z 31. novembra 2010 krajský súd zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu tak, že sťažovateľ bol zviazaný platiť na výživu navrhovateľky v období od 11. júla 2008 do 1. januára 2009 výživné vo výške 165,97 € mesačne a počnúc dňom 2. januára 2009 výživné vo výške 132,78 € mesačne vždy do desiateho dňa v mesiaci k rukám navrhovateľky a počnúc mesiacom nasledujúcim po právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku uplatneného nároku návrh navrhovateľky zamietol. Zároveň rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania.

Podľa sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom považoval rozsah vykonaného dokazovania okresným súdom za dostatočný, napriek tomu vykonal nad rámec dôkazov vykonaných okresným súdom aj ďalšie dôkazy, napriek navrhovanému dôkazu sa nezaoberal pre posúdenie nároku sťažovateľa podstatnými skutočnosťami, v neprospech sťažovateľa vyhodnotil krajský súd pri stanovení vyživovacej povinnosti absolvovanie štúdia, prvostupňový súd aj odvolací súd sa žiadnym spôsobom nevenovali námietke, že

priznanie výživného pre navrhovateľku by bolo v rozpore s dobrými mravmi, krajský súd pred vyhlásením rozsudku pojednával bez jeho osobnej účasti, na základe čoho považuje sťažovateľ rozhodnutie krajského súdu za zjavne neodôvodnené a arbitrárne, porušujúce jeho právo zaručené v čl. 12 ods. 4 ústavy, základné práva zaručené čl. 35 ods. 1, čl. 42 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu, aby vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jeho práva zaručeného v čl. 12 ods. 4 ústavy, jeho základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy, základného práva na vzdelanie zaručeného v čl. 42 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010, zruší napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie, prizná mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 12 500 € a zaviazá krajský súd na úhradu trov konania sťažovateľa na účet jeho právnej zástupkyne.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 12 ods. 4 ústavy nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že uplatňuje svoje základné práva a slobody.

Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Podľa čl. 42 ods. 1 ústavy každý má právo na vzdelanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 12 ods. 4 ústavy, základných práv zaručených v čl. 35 ods. 1, čl. 42 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010

1.1 Zo základného práva na súdnu ochranu, resp. z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi

a dôkaznými návrhmi účastníkov s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (za mnohé iné napr. Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, I. ÚS 46/05).

Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd vo svojom rozhodnutí považoval rozsah vykonaného dokazovania okresným súdom za dostatočný, napriek tomu vykonal nad rámec dôkazov vykonaných okresným súdom aj ďalšie dôkazy, v neprospech sťažovateľa vyhodnotil pri stanovení vyživovacej povinnosti absolvovanie štúdia, napriek navrhovanému dôkazu sa nezaoberal pre posúdenie nároku sťažovateľa podstatnými skutočnosťami, prvostupňový aj odvolací súd sa žiadnym spôsobom nevenovali námietke, že priznanie výživného pre navrhovateľku by bolo v rozpore s dobrými mravmi, pred vyhlásením rozsudku pojednával bez jeho osobnej účasti, na základe čoho považuje sťažovateľ rozhodnutie krajského súdu za zjavne neodôvodnené a arbitrárne, porušujúce ním označené práva a základné práva.

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť sťažovateľa v tejto časti je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska

neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezoch, nie je opravnou inšinciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu okrem iného vyplýva:

„Podľa § 71 ods. 1, 2 Zák. o rodine manželia majú vzájomnú vyživovaciu povinnosť. Ak jeden z manželov túto povinnosť neplní, súd na návrh niektorého z nich určí jej rozsah tak, aby životná úroveň oboch manželov bola v zásade rovnaká. Pri rozhodovaní o určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliadne na starostlivosť o domácnosť. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi predchádza vyživovaciu povinnosť detí voči rodičom.

Podľa § 75 ods. 1, Zák. o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil podľa § 220 O. s. p., keď neboli podmienky na potvrdenie ale ani zrušenie rozhodnutia súdu prvého stupňa. Odvolací súd uvádza, že rozsah dokazovania vykonaný súdom prvého stupňa považoval odvolací súd za dostatočný. Odvolací súd však zbral do úvahy zmeny ktoré nastali v priebehu odvolacieho konania a to najmä, že dňa 02. 01. 2009 sa narodila účastníkom maloletá dcéra M. vo faktickej starostlivosti matky, odporcovi tak vznikla ďalšia vyživovacia povinnosť. Z tohto dôvodu zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že odporcovi uložil povinnosť manželského výživného tak ako súd prvého stupňa vo výške 5.000,- Sk (165,97 eur) len od 11. 07. 2009 do 01. 01. 2009 - do narodenia

dieťaťa a od 02. 01. 2009 vo výške 4.000,- Sk (132,78 eur) do 30. 11. 2010, teda do dňa vyhlásenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V tejto súvislosti zmenil aj výšku zročného výživného na sumu 3.997,19 eur (zročné výživné za obdobie 11. 07. 2008 do 01. 01. 2009 vo výške 947,63 eur a za obdobie 02. 01. 2009 až do 30. 11. 2010 vo výške 3.049,56 eur).

O náhrade trov celého konania rozhodol odvolací súd podľa § 142 ods. 2 O. s. p. s použitím § 224 ods. 1 O. s. p.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi zmenil. V každom prípade tento postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda krajský súd v danom prípade neporušil označené základné právo sťažovateľa nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

1.2 Sťažovateľ namieta, že pojednávanie, na ktorom bol krajským súdom vyneseny ním na ústavnom súde napadnutý rozsudok, prebehlo napriek jeho ospravedlneniu bez jeho účasti a účasti jeho právneho zástupcu.

Z obsahu zápisnice z pojednávania konaného 30. novembra 2010, na ktorom krajský súd vyhlásil sťažovateľom napadnutý rozsudok, vyplýva: „*Konštatuje sa, že už v minulosti bolo pojednávanie opakovane odročované pre dôvody na strane odporcu (v danom prípade sťažovateľa), odvolací súd je toho názoru, že účasť na pojednávaní súdu by mala mať prednosť pred absolvovaním obchodného rokovania, na ktoré bolo možné zo strany zamestnávateľa zrejme poslať iného zamestnanca tak, aby bola odporcovi umožnená účasť na pojednávaní.*“

Ústavný súd konštatuje, že závažnosť dôvodov na odročenie pojednávania posudzuje konajúci súd, v danom prípade krajský súd, ktorý vyhodnotil dôvody sťažovateľa na odročenie pojednávania za také, ktorých intenzita neodôvodňuje vyhovieť návrhu sťažovateľa na odročenie pojednávania. Krajský súd rozhodol o prerokovaní veci v neprítomnosti sťažovateľa aj s prihliadnutím na skutočnosť, že išlo o opakovanú neúčasť z dôvodov na strane sťažovateľa.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti už na predbežnom prerokovaní odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu na ňu zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy a základného práva na vzdelanie zaručeného v čl. 42 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010

Sťažovateľ uvádza, že krajský súd svojím rozsudkom porušil jeho základné práva zaručené v čl. 35 ods. 1 a čl. 42 ods. 1 ústavy.

Keďže sťažovateľ porušenie uvedených práv odvíjal od porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru a v tejto časti bola jeho sťažnosť odmietnutá pre zjavnú neopodstatnenosť, nepripadá do úvahy ústavným súdom vysloviť ani porušenie základných práv zaručených v čl. 35 ods. 1 a čl. 42 ods. 1 ústavy.

3. K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 4 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 86/2009-138 z 30. novembra 2010

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Porušenie zásady rovnosti v právach podľa čl. 12 ústavy má charakter porušenia práva v zásade iba vtedy, ak je spojené zároveň s porušením iného základného práva (mutatis mutandis PL. ÚS 14/98).

Sťažovateľ namietal porušenie zásady rovnosti v právach podľa čl. 12 ods. 4 ústavy s namietaným porušením základného práva uvedeného v druhej hlave ústavy, t. j. základných práv podľa čl. 35 ods. 1, čl. 42 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 35 ods. 1, čl. 42 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy (v danom prípade i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) označeným rozhodnutím najvyššieho súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnuť ďalšiu časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie čl. 12 ods. 4 ústavy, bolo potrebné z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti, tak ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2011